

Verlag van de conferentie Van Pakketmaatregel naar Pakketidee

30 maart 2009, raadszaal gemeente Eindhoven

Programma

Doel van de conferentie

Het doel van de conferentie was in beeld te brengen wat de concrete gevolgen zijn van de hervormingen Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). Om welke cliënten gaat het hierbij? En wat kunnen de rollen van de betrokken partijen zijn: de instellingen, gemeenten, cliënten en omgeving? Ook werd ingegaan op het ondersteuningsaanbod van MEE, dat werd uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Inleiding

Op maandagmorgen 30 maart kwamen circa 80 bestuurders bij elkaar om te praten over de hervormingen van de AWBZ. Het waren bestuurders vanuit de gemeenten, gehandicaptenzorg, de ouderensector, de geestelijke gezondheidszorg, de maatschappelijke opvang, zorgaanbieders, zorgkantoor, pgb bureaus, het ministerie van VWS en ondersteuningorganisaties. Over één ding waren ze het met elkaar eens: om de hervormingen in de AWBZ goed te kunnen stroomlijnen moeten de handen ineen geslagen worden.

Sprekers

Toon Antonis, Kees van der Burg, Peter Fiselier en Henk Castelijns presenteerden hun visie op de pakketmaatregel. Hierover kunt u meer lezen op pagina 4, 5 en 6.

Interactief gedeelte met stellingen

Om een indruk te krijgen hoe de aanwezigen denken over een aantal zaken worden met behulp van stemkastjes zes stellingen voorgelegd.

1. De pakketmaatregel zal ook positieve effecten hebben op de samenleving; het doet een appél op de creativiteit van burgers, instellingen en gemeenten.

1) Eens
 60 / 83.3 %
2) Oneens
 12 / 16.7 %

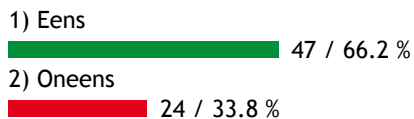
2. Senioren zullen minder effecten ondervinden van de pakketmaatregel dan de andere doelgroepen.

1) Eens
 25 / 35.7 %
2) Oneens
 45 / 64.3 %

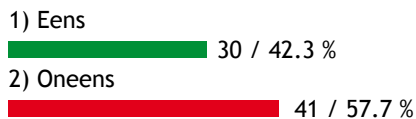
3. De Wmo moet in eerste instantie de effecten van de pakketmaatregel AWBZ verzachten.

1) Eens
 38 / 55.1 %
2) Oneens
 31 / 44.9 %

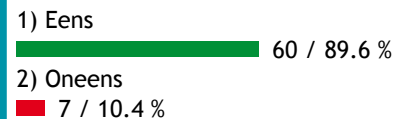
4. De burger en zijn/haar mantelzorg is zelf verantwoordelijk voor het ontwikkelen van zijn/haar sociale netwerk.

5. Het effect van het gedeeltelijk wegvallen van begeleiding door de urenmaximering zal ingrijpender zijn dan het volledig verliezen van de indicatie.

6. De effecten van de pakketmaatregel worden pas echt zichtbaar als wij als lokale partners gezamenlijk optrekken.

Forumdiscussie

Het forum bestond uit de sprekers en de wethouders van de gemeenten Eindhoven en Cranendonck en een adviseur van Zorgbelang. De hele zaal werd tevens uitgenodigd mee te praten.

Beeldverheldering

Dhr. Lucas Middelhoff, voorzitter Raad van Bestuur MEE Zuidoost Brabant, leidde de forumdiscussie in en constateerde dat er een enorme behoefte is aan beeldverheldering bij gemeenten. Welke mensen gaan straks hun zorg verliezen? Kunnen de zorgaanbieders aangeven welke zorg zij straks niet meer leveren? De vertegenwoordigers van aanbieders gaven aan dat zelf ook nog niet precies te weten. Het is nog niet echt duidelijk wat straks onder licht/matig/zwaar zal vallen. Het gaat vermoedelijk om mensen die nu twee á drie uurtjes begeleiding per week krijgen. Daarmee kan juist wel goed in de gaten gehouden worden of een cliënt het redt. Als de hulp wegvalt, is het niet uit te sluiten dat cliënten die zich nu met weinig hulp weten te redden, uiteindelijk zwaardere zorg nodig hebben. Zorgaanbieders zullen cliënten straks in eerste instantie niet naar de gemeente verwijzen, maar naar MEE. Mogelijk zullen cliënten met een specifieke participatievraag bij de gemeenten aankloppen in het kader van de Wmo.

Inschatting van de gevolgen

De pakketmaatregel is zowel gericht op individuele begeleiding als op groepsbegeleiding. Dat heeft dus ook gevolgen voor de dagbesteding van cliënten. Het CIZ heeft aan alle gemeenten gegevens geleverd waarmee een inschatting gemaakt kan worden van de gevolgen. Als voorbeeld wordt Eindhoven genoemd. Naar verwachting zullen hier 933 burgers geen of minder hulp ontvangen (exclusief jeugdigen die door Bureau Jeugdzorg geïndiceerd worden). Deze bezuinigingen kan de gemeente niet repareren. Wel wordt gekeken naar de schade die burgers ondervinden als gevolg van de bezuinigingen. Ook wordt gekeken op welke wijze zij ondersteund kunnen worden door het bestaande aanbod. Door de overgangmaatregel zullen de effecten van de bezuinigingen pas in de 2e helft van het jaar duidelijk worden.

Per 1 januari 2010 zijn de bezuinigingen voor alle betrokken cliënten een feit. De financiële compensatie voor gemeenten bedraagt € 127 miljoen voor het opvangen van de gevolgen van de AWBZ-pakketmaatregel en de grote financiële verschillen tussen gemeenten. In 2009 krijgen gemeenten een incidentele bijdrage van € 29 miljoen voor de eerste gevolgen van de AWBZ-pakketmaatregel. De € 127 miljoen voor compensatie van de pakketmaatregel wordt uit het macrobudget voor huishoudelijke hulp gehaald en in het Gemeentefonds gestort. Dit bedrag kan niet direct gekoppeld worden aan de effecten van de bezuinigingen voor gemeenten. Sterker nog, er is geen relatie tussen de hoogte van dit bedrag en de vragen die op een gemeente afkomen.

VWS faciliteert goede ideeën

Aan VWS wordt ondersteuning gevraagd, onder andere in de zin van ICT-oplossingen. Deze zijn nodig om met elkaar te kunnen communiceren en om klantgegevens te verwerken. Vanuit VWS wordt tevens toegezegd dat men bereid is goede ideeën te faciliteren, men kan zich daarmee melden bij VWS.

Het is van belang dat elke gemeente er voor zorgt dat de vraag van cliënten goed ontvangen wordt en dat er lokaal gekeken wordt welke mogelijkheden er zijn. Daarnaast zal er een groter beroep op mantelzorgers worden gedaan, maar ook dat kan niet eindeloos opgerekt worden. Het is daarom des te belangrijker om binnen de hulp bij de huishouding ook een goede signaleringsfunctie in te bouwen. Een helder beeld van de getroffen cliënten staat in de nota 'Onderzoek effecten pakketmaatregelen AWBZ' (HHM nota).

Suggesties en afspraken

- Hoe zorgen we ervoor dat de nieuwe situatie voor cliënten duidelijk is? Werk als gemeenten aan een goed systeem voor vrijwilligers en mantelzorgers. Suggestie: vragenladder of goede voorbeelden met alternatieven, geen nieuwe producten.
- CIZ informeert de cliënt als de herindicatie een feit is.
- Ook de huidige zorgaanbieders kunnen met een nieuw aanbod komen. Het welzijnswerk is voor deze bijeenkomst niet expliciet uitgenodigd, maar zal zeker lokaal betrokken moeten worden. Met betrekking tot de dagbesteding moet duidelijk zijn dat dat consequenties heeft voor mensen vanuit de sociale werkvoorziening.
- Met elkaar afspreken welke instantie leidend is in de berichtgeving aan de cliënt. (Om verwarrende situaties door berichtgeving te voorkomen.)
- Gemeenten, MEE, aanbieders, Zorgbelang en Wmo-raden moeten samen optrekken om de gevolgen van de bezuinigingen zo verantwoord mogelijk op te vangen. Daarnaast zal elke gemeente zich ook op individueel niveau moeten bezinnen hoe met de gevolgen van de bezuinigingen om te gaan.
- Mogelijkheid is om in de loop van het jaar vervolgsymposia te organiseren.
- Het SRE zal trekker zijn in coördinatie en afstemming op dit onderwerp.

Vervolg op de conferentie

Onder leiding van Toon Antonis, voorzitter van de stuurgroep, is de uitwerking verder ter hand genomen en is een werkgroep gevormd bestaande uit afgevaardigden van MEE, CIZ, Bureau Jeugdzorg, SRE en ambtelijke vertegenwoordiging van de gemeenten Best, Eindhoven, Asten en Reusel de Mierden.

De belangrijkste onderwerpen die door de werkgroep uitgewerkt worden, zijn:

- Beeld krijgen van de cliënten die door de hervormingen worden getroffen.
- In kaart brengen hoe en of die cliënten wel of niet gecompenseerd dienen te worden.
- Afspraken maken over herindicatie met ketenpartners.
- Afspraken maken over hoe gemeenten geïnformeerd worden.
- Eenduidige communicatie en informatie voor de cliënten opstellen.
- Eenduidige informatie voor beleidsmedewerkers en loket medewerkers opstellen (bijeenkomsten).
- Uitwerking van rondetafelgesprekken per gemeente voornamelijk voor cliëntbespreking van de doelgroep die moeilijk te bereiken is.
- In een pilot gemeenten laten experimenteren of de gegeven klantprofielen duidelijk zijn voor de herindicatie. Vervolgens deze toetsen op mogelijkheden voor de cliënt.

Meer weten?

Kijk op onderstaande websites of neem contact op met José van Rosmalen van het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven. Telefoon: 040 2594571, e-mail: j.vanrosmalen@sre.nl.

- www.sre.nl/zorgenwelzijn
Hier vindt u onder andere de presentaties van Peter Fiselier en Henk Castelijns.
- www.hhm.nl
Hier vindt u de notitie onderzoek effecten pakketmaatregelen AWBZ.
- <http://www.vng.nl/eCache/DEF/86/683.html>
Op deze site staat het persbericht financiële afspraken over Wmo.
- www.ciz.nl
Hier staat informatie over de aanpak herindicaties.

Inhoud van de presentaties

Toon Antonis

Dhr. Toon Antonis, wethouder van de gemeente Reusel-De Mierden en voorzitter van de Stuurgroep Wmo van het SRE beet de spits af. Hij vertelde waar deze conferentie over zou gaan: “Deze conferentie staat in het teken van de huidige veranderingen in de AWBZ en wat gemeenten als betrokken partijen en namens de cliënten daarvan op ons bordje krijgen. We kunnen hierin samen optrekken.”

Funcities onderbrengen bij Wmo

“Ik ben er heilig van overtuigd dat we diverse funcities vanuit de AWBZ beter kunnen organiseren door deze onder te brengen bij de Wmo. Er komen dan veel meer mogelijkheden waarbij samenwerking een must is.” Zo ontstaan er meer mogelijkheden om:

- de eigen verantwoordelijkheid te kunnen afstemmen met de omgevingsverantwoordelijkheid,
- het compensatiebeginsel van de WMO concreet te maken voor de burger,
- oog te hebben voor de juiste balans in draagkracht en draaglast van de mantelzorg,
- voorliggende voorzieningen in te zetten of te ontwikkelen vanuit het preventief handelen,
- het zelforganiserende vermogen van de burgers prikkelen en te enthousiasmeren.

“En zo kan ik nog wel een tijdje doorgaan. Ik zie in deze hervorming alleen maar winstpunten. Maar ik moet even kwijt dat ik het buitengewoon ernstig vind dat deze hervorming uitgaat van een bezuiniging van 800 miljoen op jaarbasis. En dat de kaders waar tussen wij ons moeten begeven altijd op het laatste moment aangereikt worden. Dat het woord ‘privacy’ als een allesomvattende blokkade wordt ingezet die een warme overdracht van gegevens onmogelijk maakt. Dat het financiële verdeelsysteem zorgt voor verschillende budgetten in de gemeenten. En dat het een onbegonnen proces lijkt om dit gelijk te trekken!”

Kees van der Burg

Drs. Kees van der Burg, directeur maatschappelijke ondersteuning Ministerie VWS, gaf toelichting op de visie van de staatssecretaris op de AWBZ. Ook ging hij nader in op de pakketmaatregel AWBZ.

Bezuiniging is een misverstand

“Een misverstand is dat er bezuinigd wordt op de AWBZ. Als men naar de feiten kijkt, dan blijkt dat in tien jaar de middelen voor de AWBZ zijn verdubbeld. Bovendien zijn er ook investeringen in de AWBZ. Bijvoorbeeld meer handen aan het bed en extra geld voor gehandicapten. De AWBZ creëert waarde voor de samenleving en daarom wil de staatssecretaris deze collectieve voorziening borgen en toekomstbestendig maken voor de meest zwakken, waar de AWBZ oorspronkelijk voor bedoeld is. Het bieden van duidelijkheid en zekerheid over de beschikbaarheid en kwaliteit van zorg, nu én in de toekomst is de belangrijkste doelstelling.”

Waarom wordt de AWBZ hervormd?

“Direct na haar aantreden kreeg de staatssecretaris inzicht dat er verschillende problemen in de AWBZ zijn. En dit zijn zeker niet alleen financiële problemen. Het gaat bij de langdurige zorg om problemen rond te weinig cliëntgerichtheid, verschillen in kwaliteit, te veel bureaucratie en een enorme groei van onbedoeld gebruik van de AWBZ. Maar er is meer aan de hand. Een maatschappelijke tendens die de staatssecretaris zorgen baart.”

Ontwikkeling AWBZ en Wmo

“De AWBZ is in 1968 ontstaan, omdat er weinig voorzieningen waren, omdat de voorzieningen vaak van slechte kwaliteit waren en omdat deze gefinancierd werden uit allerlei geldpotjes. Er ontbrak een collectieve verzekering. Toen de groei van de voorzieningen toenam, namen ook

de uitgaven van de AWBZ toe: van 21% in 1972 naar 39% in 1998 en ruim 40% van de totale gezondheidszorgkosten op dit moment. Iedereen die werkt betaalt ongeveer 320 euro per maand voor de AWBZ (mits iemand een modaal inkomen heeft). Met de genoemde ontwikkelingen is in de loop der jaren participatie steeds meer een onderdeel van de AWBZ geworden. Ook is in de loop van de tijd een geheel van aanvullende regelgeving ontstaan en is de AWBZ in aard en omvang veranderd. Daarmee is de AWBZ onbedoeld gegroeid én is er een lappen deken ontstaan met andere domeinen. Dit heeft er toe geleid dat steeds meer mensen ondersteuning kregen vanuit de AWBZ. Ondersteuning die bijna altijd individueel gericht is. Vraag is of we naar een samenleving moeten waarin iedere vorm van hulp volledig individueel moet worden ingevuld? Voorbeelden zijn: een maatschappij waarin iedere oudere individuele begeleiding krijgt bij het doen van boodschappen of de administratie?"

"Besef is gegroeid dat een sterke, afzonderlijke wet naast de AWBZ nodig is om participatie daadwerkelijk gestalte te geven. Vanaf 2007 is daarom de Wmo in werking getreden. Het bieden van integraal lokaal maatwerk met het oog op echte participatie voorkomt dat mensen beroep op de AWBZ hoeven te doen."

Nieuwe visie

"De positie van de cliënt wordt versterkt door de regie terug te geven aan de cliënt en de bekostiging daarop aan te passen en meer keuzemogelijkheden te bieden. Wél met behoud van solidariteit en niet alleen gericht op individueel claim gedrag. Een voorbeeld hiervan is de zorgzwaartebekostiging."

De pakketmaatregelen

Wat is er per januari 2009 veranderd?

- De huidige drie AWBZ-functies ondersteunende begeleiding, activerende begeleiding en behandeling worden samengevoegd tot twee nieuwe functies, begeleiding en behandeling.
- Er is gekozen om geen doelgroepen uit te sluiten, maar een indicatie toe te kennen op basis van de zwaarte van de zorgvraag. Dit heeft geleid tot de volgende categorieën: licht - matig - zwaar. Alleen mensen die matig of zwaar geïndiceerd worden, kunnen een beroep blijven doen op begeleiding in de AWBZ. Cliënten bij wie verwaarlozing dreigt zonder begeleiding vallen tevens in de categorie matig/ zwaar. Dit alles wordt bepaald door CIZ of Bureau Jeugdzorg.
- Minder mensen kunnen aanspraak maken op begeleiding. Mensen die lichte beperkingen op het terrein van zelfredzaamheid hebben, komen niet meer voor begeleiding in aanmerking. Voor begeleiding komt iemand alleen nog in aanmerking als sprake is van matige of ernstige beperkingen in het kader van zelfredzaamheid. De aanspraak op begeleiding vanuit de AWBZ blijft in ieder geval bestaan voor mensen die deze begeleiding nodig hebben om zelfstandig te kunnen wonen. Opname in een instelling wordt daarmee voorkomen. Deze maatregel heeft dus alleen betrekking op de functie begeleiding in de AWBZ, voor de rest verandert er niets.
- De ernst van de aandoening, bijvoorbeeld licht dementerend, staat niet per definitie gelijk aan de mate van beperkingen op het gebied van zelfredzaamheid. Zo kan iemand met een licht verstandelijke handicap ernstige beperkingen hebben en begeleiding vanuit de AWBZ krijgen. Als begeleiding nodig is om opname in een instelling of verwaarlozing te voorkomen, moet begeleiding geboden worden.
- AWBZ-begeleiding wordt in dagdelen en in uren gegeven. Het maximale aantal dagdelen verandert niet; dat blijft 9 dagdelen per week. Het aantal uren begeleiding kan wel veranderen. Sommige mensen zullen minder uren krijgen, voor anderen verandert er niets.
- De 'grondslag psychosociaal' verdwijnt uit de AWBZ. De doelgroepen die het treft zijn cliënten in de maatschappelijke opvang, vrouwenopvang en ontregelde gezinnen (inclusief geïsoleerd levende ouderen). De verwachting is dat als gevolg van deze maatregel mensen met psychosociale problemen vaker een beroep doen op door gemeenten gefinancierde voorzieningen. Daarom worden gemeenten financieel gecompenseerd.

Monitoring

“De gezamenlijke cliëntenorganisaties monitoren de ervaringen van de cliënten. De eerste resultaten zijn in mei 2009 beschikbaar. Het CIZ zal de effecten van de pakketmaatregelen op de indicatiestelling monitoren. Verder zal VWS 6 a 7 (casus)gemeenten intensief volgen als het gaat om de pakketmaatregelen en de gevolgen hiervan. Dit traject levert informatie op die aan de overige gemeenten verspreid kan worden. Hetzelfde ben ik van plan voor de zorgaanbieders.”

Overgangsregeling

“Gemeenten, aanbieders en cliënten krijgen tijd ter voorbereiding op de nieuwe situatie. Voor mensen die hun begeleiding in 2009 verliezen is er namelijk een gewenningsperiode (geldt niet voor de grondslag psychosociaal). Tijdens de gewenningsperiode loopt de oude aanspraak op ondersteunende begeleiding en/of activerende begeleiding nog door. De gewenningsperiode bedraagt zes maanden indien het indicatiebesluit afloopt voor 1 juli 2009. Na 1 juli 2009 bedraagt de gewenningsperiode maximaal 3 maanden, tot uiterlijk 1 januari 2010. De gewenningsperiode stopt per 1 januari 2010. Er zijn mensen die nog een doorlopende indicatie hebben na 1 januari 2010. Het CIZ zal deze mensen actief benaderen voor een herindicatie. Streven is om dit vóór 1 december 2009 afgerond te hebben.”

“Daarnaast is voor de mensen die in 2009 hun begeleiding verliezen ook de mogelijkheid gecreëerd om tijdelijk kortdurende ondersteuning van MEE te krijgen. Samen met de cliënt verkent MEE de nieuwe situatie en bekijkt hoe de cliënt zijn of haar zelfstandigheid kan behouden. Omdat MEE in de huidige situatie niet primair gericht is op ouderen, zal MEE ook andere organisaties betrekken bij de uitvoering van deze taak.”

De financiën

“Het kabinet heeft een bedrag van € 50 miljoen in 2009 en vanaf 2010 structureel € 150 miljoen gereserveerd voor eventuele uitzonderingen en voor het beroep op andere domeinen als gevolg van de maatregelen. Over de inzet van deze middelen wordt in 2009 zorgvuldig en integraal besloten. Dat zal niet eerder kunnen om zeker te stellen dat deze middelen het meest adequaat worden ingezet. Het gebeurt namelijk op grond van een verdiepend onderzoek naar de effecten van de pakketmaatregel voor de aangrenzende terreinen jeugdzorg en Wmo”, aldus Kees van der Burg.

Peter Fiselier

Peter Fiselier, landelijk beleidsmedewerker CIZ, gaf een toelichting op de gevolgen van de pakketmaatregel. Hij vatte helder samen wat de veranderingen zijn en wie er nu buiten de AWBZ vallen. Ook ging hij in op de herindicaties en de gewenningsregeling. U kunt zijn presentatie vinden op www.sre.nl/zorgenwelzijn.

Henk Castelijns

Als manager van MEE ZOB Brabant lichtte ook Henk Castelijns zijn visie toe over de gevolgen van de pakketmaatregel. Hij sprak over de opdracht van VWS aan MEE Zuidoost Brabant en over de uitvoering daarvan. Hierbij gaat MEE samenwerken met gemeenten, ketenpartners en cliëntenverenigingen. Kijk voor meer informatie op www.sre.nl/zorgenwelzijn, hier kunt u de Powerpoint presentatie downloaden.